

НОВИ САД - На данашњи дан 1904. године рођен је српски писац, ликовни и књижевни критичар, јеврејског порекла, Ото Бихаљи Мерин. С братом Павлом 1928. основао је издавачку кућу "Нолит" (Нова литература). Уређивао је и књижевно-политички часопис "Нова литература". Због политичких разлога емигрирао је и у Немачкој је уређивао комунистички књижевни часопис "Линкскурве". У Паризу је 1933. основао "Институт за борбу против фашизма". Од 1936. у Шпанији се борио на страни републиканаца против снага генерала Франка. Ликовним и књижевним студијама знатно је допринео тумачењу и схватању савременог стваралаштва. Дела: роман "Довиђења у октобру", есеји и уметничка критика "Освајање неба", "Мисли и боје", "Сусрети са мојим временом", "Југословенска скулптура XX века", "Градитељи модерне мисли", "Наивна слика света", "Продори модерне уметности", "Крај уметности у доба науке?", "Маске света", "Ре-визија уметности", "Модерн Герман арт", "Гоја и ми", "Капричоси", "Ужаси рата", "Анри Русо, живот и дело" (са супругом Лизом), монографије "Крсто Хегедушић", "Габријел Ступица", "Богосав Живковић", "Вангел Наумовски", дело о Шпанском грађанском рату "Шпанија између смрти и рађања".

Данас је уторак, 3. јануар, трећи дан 2023. До краја године има 362 дана.

106 п.н.е. - Рођен је римски говорник, писац, филозоф и политичар Марко Тулије Цицерон, највећи стилиста римске литературе. Био је републиканац, противник Јулија Цезара и Марка Антонија. За конзула је изабран 63. п.н.е. Открио је и разобличио Катилинину заверу. Био је то покушај да се република замени личном владом, неком врстом диктатуре (према античкој терминологији - тираниде). После убиства Цезара 44. п.н.е. ухапшен је због серије напада на Антонија (14 беседа - "Филипика") и убијен. Остала дела: "Беседе", "О беседнику", "Расправе у Тускулу", "О старости", "О пријатељству", "О крајностима добра и зла", "О природи богова", беседе "Против Катилине".

1815 - Аустрија, Британија и Француска су створиле војни савез против Пруске и Русије.

1847 - Изашао је први број Новина Читалишта београдског. Читалиште београдско основано је јануара 1846. као прва читаоница у тадашњој Кнежевини Србији, првобитно је названа Српско читалиште. Убрзо су уследиле сличне читаонице и у другим градовима тадашње Србије.

1868 - У Јапану је укинут шогунат, на основу којег је од 1192. неформално спутана царска власт, док су земљом владали представници највише аристократије. Крај шогуната имао је значај неке врсте буржоаске револуције - укинуте су многе феудалне привилегије, модернизована је војска, реформисано школство и успостављене су институције по западном узору, што је омогућило невероватан успон Јапана.

1875 - Умро је француски лексикограф и енциклопедиста Пјер Атанас Ларус, издавач "Великог светског речника XIX века" у 17 томова. Издавачка кућа "Ларус" је после његове смрти наставила издавање енциклопедијских и уопште лексикографских дела.

1883 - Рођен је енглески државник Клемент Ричард Атли, лабуристички премијер од 1945. до 1951, током чије власти је Велика Британија признала независност Индије 1947. (као и Бурме 1948. и још неких бивших колонија). Дела: "Лабуристичка партија у перспективи", "Дванаест година касније", аутобиографија "Како се то збило".

1892 - Рођен је енглески писац Џон Роналд Руел Толкин, професор англосаксонског (староенглеског) и енглеског језика и књижевности на Оксфордском универзитету. У трилогији "Господар прстенова" створио је властити митски свет (и језик), служећи се прозом у којој се осећају узорци нордијских сага и старе англосаксонске поезије, са средишњом темом сукоба добра и зла. Истом имагинарном свету припадају и романи "Хобит" и "Силмарион". Остала дела: критичке студије "Беовулф: чудовишта и критичари", "Бајке, критичка студија", "Чосер као филолог".

1924 - Енглески египтолог Хауард Картер пронашао је у Долини краљева у близини Луксора у Египту саркофаг фараона Тутанкамона.

1926 - Умро је чешки писац Јарослав Хашек, који је светску славу стекао недовршеним

хумористичко-сатиричним романом "Доживљаји доброг војника Швејка у светском рату" у којем је исмејао опште прилике у Аустро-Угарској као и бесмисао, бруталност и лудило рата. Швејк је лик човека из народа у којем се под маском наивчине крије нека врста народне мудрости.

1926 - Грчки генерал Теодорос Пангалос прогласио је себе званично диктатором Грчке, пола године пошто је пучем преузео власт. Збачен је у августу 1926.

1929 - Рођен је италијански филмски режисер Серђо Леоне, творац "шпагети вестерна". Филмови: "Колос са Родоса", "За шаку долара", "Добар, лош, зао", "Зовем се Нико", "Било једном на Дивљем западу", "Догодило се у Америци".

1931 - Умро је француски маршал Жофр Жозеф Жак, творац ратног плана Француске у Првом светском рату и победник битке на Марни 1914. Крајем 1916. смењен је с положаја главнокомандујућег француских армија због неуспеха у операцијама 1915. и 1916.

1942 - У Норвешкој је у Другом светском рату Немачка основала 23 концентрациона логора, кроз које је прошло и више од 4.500 Срба. Најозлогашенији су били Бејсфорт, Ботн, Ерландет, Фалстад, Корган, Осен, у које су људе највише упућивали из логора на Старом сајмишту у Београду. До априла 1943. депортовано их је 4.680, од којих је више од 3.000 убијено. Логораше је помагао норвешки покрет отпора.

1942 - Током Другог светског рата хрватски нацисти - усташе - су на планини Папук, у западној Славонији, уништиле (и претходно опљачкале) сва српска села. Том приликом већина српских цивила је зверски убијена.

1942 - Немачки заповедник за Србију објавио је у Другом светском рату наредбу којом је, под претњом смрћу, забрањено скривање Јевреја и чување јеврејских ствари, новца и вредносних папира. Многи Срби су, ипак, ризиковали живот и стотине Јевреја је спасено а Српска црква, па и администрација су издавали лажна документа с циљем да ти људи буду спасени.

1945 - У Арденима је пропао последњи покушај немачког вође Адолфа Хитлера да измени исход Другог светског рата, пошто су савезничке армије генерала Бернарда Монтгомерија и Омара Бредлија у контраофанзиви захватиле у клешта нацистичке дивизије наневши им тешке губитке.

1961 - САД су прекинуле дипломатске односе с Кубом.

1970 - У Бразавилу је усвојен устав којим је Конго-Бразавил (негдашњи Француски Конго) проглашен Народном Републиком Конго.

1977 - Међународни монетарни фонд одобрио је до тада највећи зајам у тридесетогодишњој историји те организације - Велика Британија добила је четири милијарде долара ради подршке њеној валути.

1990 - Панамски генерал Мануел Антонио Норијега, бивши амерички штићеник, предао се окупаторским трупама САД и депортован је на Флориду, где му је потом суђено.

1990 - На југу Пакистана погинуло је 307 особа пошто је експресни воз ударио у композицију теретног воза.

1993 - Председници Русије и САД Борис Јељцин и Џорџ Буш потписали су споразум о свођењу нуклеарног потенцијала на трећину.

1994 - Приликом пада руског путничког авиона типа "Тупољев-154" у Сибиру, погинуле су укупно 124 особе.

1999 - Председник Садам Хусеин одбацио је зоне забрањеног лета које су изнад севера и југа Ирака успоставиле западне земље, истакавши да ће им се ирачки народ храбро супротставити.

2000 - На парламентарним изборима у Хрватској убедљиво је победила коалиција левог центра (Социјалдемократска партија и Хрватска социјално-либерална странка), чиме је окончана деветогодишња владавина Хрватске демократске заједнице.

2004 - Приликом пада у Црвено море египатског Боинга 737, непосредно по узлетању са аеродрома у Шарм ел Шеику, погинуло је 148 особа, колико се налазило у летелици.

2004 - После седам месеци путовања, на Марс се спустио амерички робот "Спирит", са задатком да током три месеца анализира тло на тој планети.

2006 - Умро је Италијан Урбано Лазаро, који је 26. априла 1945. године, као припадник партизанске бригаде "Гарибалди" идентификовао и ухапсио фашистичког диктатора Бенита Мусолинија.

2006 - Француска влада укинула је ванредно стање, уведено у новембру 2005. због немира у сиромашним предграђима Париза и других француских градова у којима је запаљено око 200 јавних установа, као и 10.000 возила. Повод за nerede била је смрт двојице дечака афричког порекла, који су настрадали од удара струје у трафо-станици, где су се сакрили верујући да је за њима полицијска потера.

2020 - Недалеко од међународног аеродрома у Багдаду убијен је Касем Сулејмани, ирански генерал. По општем уверењу Сулејмани, дугогодишњи заповедник најелитније иранске војне формације Кудс, руководио је тајним операцијама Ирана у иностранству и најзаслужнији је за успешну борбу и опстанак Башара ал Асада у Сирији. Сматран је за једног од најмоћнијих људи Ирана. САД су га означиле као терористу, и уследила је интервенција снага Сједињених Држава.

(Танјуг)